

МАКРОЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В сучасній світовій економіці відбувається перегрупування сил основних гравців, що призводить до турбулентності та трансформації відносин між учасниками. В умовах значного переплетіння економік, поглиблених інтеграційних процесів необхідно приділяти значну увагу питанням національної, в тому числі економічної безпеки. Особливо актуальною ця проблема є для України, яка знаходиться в стані війни. Тим більш важливим стає питання створення потужної системи національної та економічної безпеки, які б створили умови для якнайшвидшого відновлення та зростання економічного потенціалу країни, що в свою чергу призведе до зростання рівня життя та соціального прогресу.

Актуальним в таких умовах є соціоекономічний підхід для досягнення зазначених цілей. Соціоекономіка свідомо пов'язує економічне зростання з соціальним прогресом, покращенням та зростанням умов та рівня життя громадян. Можливості ефективного функціонування такої економіки значною мірою залежать від рівня національної безпеки створеної в країні.

Згідно Закону України «Про національну безпеку» «національна безпека України — захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз» [1]. Національні інтереси — це «життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян» [1].

Розглядаючи багатокомпонентність поняття національної безпеки, базовою складовою виступає саме економічна безпека. «Ціла низка умов і чинників висуває економічну безпеку до категорій, що формують системний погляд на сучасне життя суспільства й держави, а саме: відмінності в соціально-економічних потребах та інтересах, прагнення до найповнішого їх задоволення в межах виробничих взаємовідносин людей у процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ і послуг; обмеженість природних ресурсів, різний ступінь забезпечення ними

окремих економічних суб'єктів містить потенційну можливість для загострення економічної і політичної боротьби за користування цими ресурсами; зростає значення чинника конкуренції у виробництві і збуті товарів і послуг. При цьому зростання конкурентоспроможності одних економічних суб'єктів може розглядатись іншими як реальна чи потенційна небезпека, загроза їх інтересам» [2;138].

Вищезазначене примушує замислитись про необхідність посилення соціальної складової в соціоекономічному розвитку країн.

Стратегія економічної безпеки на період до 2025 року зазначає, що національним інтересам України відповідає сталий розвиток національної економіки, інтеграція України в європейський економічний простір, розвиток рівноправного взаємовигідного економічного співробітництва з іншими державами. Забезпечення національних економічних інтересів вимагає формування і реалізації стратегічного курсу у сфері забезпечення економічної безпеки, спрямованого як на стале нарощення конкурентоспроможності економіки України, так і на поступове зміцнення економічної стійкості та відповідно невразливості національної економіки до зовнішніх і внутрішніх загроз. Отже, стратегічний курс у сфері забезпечення економічної безпеки має два взаємопов'язаних напрямки — напрям розвитку та безпековий напрям» [3].

В стратегії визначені основні складові економічної безпеки, серед яких: фінансова, виробнича, зовнішньоекономічна, інвестиційно-інноваційна та макроекономічна [3].

Значна частка викликів та загроз макроекономічній безпеці, зазначених в стратегії, пов'язана з соціально-економічними явищами, що характерні для економіки країни. Серед них окремо виділено:

- низький рівень благополуччя населення, який призводить до звуження внутрішнього споживання та заощадження, зростання бідності, зокрема і серед працюючих; значні нерівномірності розподілу доходів населення в регіональному розрізі, що провокують надмірну внутрішню трудову міграцію;
- інтенсивні процеси трудової міграції, які зумовлюють відтік кваліфікованих кадрів;
- високий рівень безробіття (порівняно з іншими європейськими країнами) в умовах наявних диспропорцій між попитом та пропозицією робочої сили на ринку, а також високої конкуренції на ринку робочої сили в галузях з високою оплатою праці.[3].

Важливо відзначити державницьке бачення необхідності посилення соціальної складової, що відображено в стратегії, в завдан-

нях, у сфері макроекономічної безпеки. Серед основних напрямів, що необхідно активно впроваджувати в національну економіку зазначаються створення умов для підвищення стандартів гідної праці як основи для легалізації трудових відносин та заробітної плати шляхом подолання суперечності між високим рівнем розвитку людського капіталу й недостатнім рівнем розвитку соціального капіталу (недовіра, домінанта матеріальних цінностей) [3].

«Соціальний капітал є ресурс, що відображає якість соціально-економічних взаємозв'язків та відносин в частині формування соціальної справедливості, норм людського співіснування та підприємницької діяльності, довіри у міжособистісних та інституційних відносинах на основі координації і кооперації заради взаємної вигоди. Здатність накопичення та використання елементів соціального капіталу, таких як здібності, освіта, знання, досвід, професіоналізм, фізичне і психічне здоров'я нації стали основним фактором розвитку країни» [4].

Таким чином, необхідно спрямувати зусилля на збалансування рівнів розвитку людського та соціального капіталу, що призведе до посилення економічної безпеки країни в цілому.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про національну безпеку: Закон України від 21.06.2018 р. №2469-VIII *Голос України*. 2018. 07 лип. (№ 122). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2469-19> (дата звернення: 07.05.2022).
2. Ільчук Л. Соціальний компонент економічної безпеки: політологічний аспект *Політичний менеджмент*. 2010. №5. С. 137-142 URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/ilchuk_sotsialnyi.pdf (дата звернення: 07.05.2022).
3. Стратегія економічної безпеки на період до 2025 року: Указ Президента України від 11.08.2021 р. № 347/2021. *Урядовий кур'єр*. 2021. 13 серп. (№ 156) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/347/2021> (дата звернення: 07.05.2022).
4. Карпова І.В. Феномен соціального капіталу: зміст та фактори нагромадження. *Ефективна економіка*. 2014. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3412> (дата звернення: 07.05.2022).